

nonik gnieźnieński, kujawski i łowicki, krucyfer arcybiskupi na folwarku Wiefka Wieś, dziesięcinach z przedmieścia Piotrkowa, i wsi Świerzewie wraz z młynem,¹⁾ Aleksander Magnuski, kanonik gnieźnieński, kujawski i łowicki na dziesięcinach z Niedźwiady,²⁾ Andrzej Leszczyński, kanonik gnieźnieński, synowiec arcybiskupi, na dobrach Konary, Podgorzycach, Ostrowi, Łasach i Przylocie, tudzież na dziesięcinach w Zborowie i Tykadłowie.³⁾ Emfiteuzami na pewien przeciąg czasu opatrzeni zostali: Urban Piasecki, kuchmistrz arcybiskupi na wsi Noskowie,⁴⁾ Stanisław Lubieński na wsiach Oraczewie i Wójkowie,⁵⁾ Marcin Pigłowski, starosta arcybiskupi w Łowiczu na wsi Jastrzębia.⁶⁾

Wstąpiwszy na stolicę metropolitalną otoczył się prymas Leszczyński wspaniałym dworem, na wzór dworów panujących. Kanclerzem miał Maryana Wituskiego scholastyka, później proboszcza gnieźnieńskiego, kanonika krakowskiego, łowickiego i głogowskiego,⁷⁾ prałatami domowymi: Feliksa Rzeszowskiego, kustosza chełmińskiego, kanonika plockiego i łowickiego, Wojciecha Pigłowskiego, kanonika poznańskiego, Stanisława Korczewskiego, kantora łęczyckiego, kanonika kamienieckiego,⁸⁾ Bartłomieja Lempickiego, kanonika gnieźnieńskiego, Jana Gromadzkiego, kanonika kijowskiego, Mikołaja Trzebuchowskiego, kanonika kujawskiego, Jana Brandysza, kanonika sandomirskiego, Stanisława Niewiarowskiego, kanonika poznańskiego;⁹⁾ marszałkami dworu: najprzód Aleksandra Sielskiego, kasztelana krzywińskiego, potem Pawła Studzińskiego, podczaszego gostyńskiego,¹⁰⁾ podkomorzym Feliksa Rzeszowskiego, kustosza chełmińskiego, krucyferem Bartłomieja Lempickiego, kanonika gnieźnieńskiego, podskarbid Władysława Markowskiego, kanonika gnieźnieńskiego, kuchmistrem Urbana Piaseckiego, stolnikiem Jana Trzeńskiego, dowódcą jazdy nadwornej Krzysztofa Niedziałkowskiego, koniuszym Macieja Prusinowskiego, notaryuszem Jana Władysława Boruckiego i wielu innych urzędników, dworzanami stałymi: Hieronima Młodzianowskiego, chorążego ciechanowskiego, starostę łowickiego, potem skierniewickiego, Marcina Pigłowskiego starostę łowickiego, Jana Babskiego, starostę zduńskiego, Krzysztofa Ruszkowskiego stolnika brzeskiego, starostę łyszkowickiego, Mikołaja Wolskiego dowódcą piechoty arcybiskupiej, Andrzeja Sarnowskiego, Stanisława Bąkowskiego, Stefana Miręckiego, Wojciecha Czarnotulskiego, Stanisława Krzyckiego i t. d.¹¹⁾ Po najeździe szwedzkim dwór ten rozproszył się, a gdy arcybiskupowi przypadło wynieść się na Śląsk, zaledwie kilku dworzan towarzyszyło mu na wygnanie. Po powrocie zaś do kraju z powodu niedostatku kilkunastu tylko prałatów i szlachty otaczało osobę zacnego prymasa.

Od końca roku 1657 smutno było w dworze skierniewickim, gdyż zacny prymas mimo siły wieku dogorywał dręczony coraz więcej chorobą familijną astrytyzmu. Mimo boleści i słabości brał nader czynny udział w sprawach publicznych i zajmował się interesami Kościoła. Na wiosnę choroba przybierała

¹⁾ Archiw. Capit. Gnesn., *Liber privileg.* ab a. 1646 f. 77. — ²⁾ Tamże f. 78b. — ³⁾ Tamże f. 79. — ⁴⁾ Tamże f. 50b. — ⁵⁾ Tamże f. 60. — ⁶⁾ Tamże f. 80. — ⁷⁾ Tamże f. 53. — ⁸⁾ Tamże f. 53-56 sqq. — ⁹⁾ Tamże f. 60 sqq. — ¹⁰⁾ Tamże f. 51-79. — ¹¹⁾ Tamże 60 sqq.

clerz gnieźnieński uroczyście w kościele katedralnym od wielkiego ołtarza wybór Olszowskiego zgromadzonemu duchowienstwu i ludowi ogłosił, kapituła zaś delegowała z groba swego kanoników Wojciecha Stawowskiego i Stanisława Marszewskiego do Elekta, aby go o wyborze zawiadomili i na osieroconą stolicę

mentum visuri, lectori, seu auditori, quomodo a Nativitate eiusdem Domini Nostri Jesu Christi Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo quarte, die Lunae, quae fuit vigesima quinta mensis Junii, Indictione Romana XII, Pontificatus Dni Nostri D. Clementis Divinae providentia Papae eius nominis Decimi, anno coronationis ipsius quarto in loco Almae Ecclesiae Metropolitanæ Gnesnensis in gremio Perillustrium, Reverendissimorum et Adm. RR. DD. Nicolai Sławieński Cancellarii, Alexandri Magnuski, Alexandri Bykowski, Vladislai Obidowski, Stanisłai Grabiński, Samuelis Kowalski, Alberti Stawowski, Gaspari Chudzynski S. Th. D., Stanisłai Cieński, Stanisłai Krajewski, Floriani Rożycki, Alberti Dobrzelewski, Stanisłai Marszewski Praelati et Canoniorum praedictae Ecclesiae Metropolitanæ ad celebrandum Sancti Joannis Capitulum praemisso maioris campanae pulsu congregatorum in mei que Notarii Apostolici praesentia constitutus personaliter Perillis et Rmus Dnus D. Constantinus in Lipie Lipski, Decanus et Sede vacante, Archiepiscopatus Gnesnensis Administrator, Sandomiriensis Vielunensis Canonicus Sacrae ac Serenissimae Regiae Maiestatis Nuntius et Secretarius, exhibitis literis a Sacra Regia Maiestate Dno nostro Clementissimo Nominationis in Archiepiscopum Gnesnensem Illrmi et Rdmi Dni D. Andreae Oszowski Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopi Culmensis et Pomesaniae, Procancellarii Regni, Sede interea morte et obitu Celsissimi Principis, Illrmi et Rdmii D. Casimir Floriani Ducis in Klewan Czartoryski, Archiepiscopi Gnesnensis et Primatis Regni vacante, emanatis, verbisque disersis protectionis, patrocinii et gratiae Sacrae Regiae Mtis prolixa contestatione declarata, vigore earundem literarum superscriptos Perillustres Rmos et Adm. RR. DD. petiit et requisivit, quatenus ad electionem Nominati Archiepiscopi praefati Illrmi et Rmi Dni Dni Episcopi Culmensis et Pomesaniae uti a Sacra Regia Mte Nominati procedere dignarentur. Perillustres igitur DD., qui supra praedictis literis Sacrae Regiae Mtis summa cum reverentia acceptis usque lectis et mature pensatis, actis ante omnia S. R. Mti Dno suo Clementissimo pro tanto patrocinio et protectione huic Primatiali Ecclesiae et Venerabili Capitulo contestatis humillimis gratiis, ad canonicam Electionem Archipraesulis sui procedentes concluderunt, ac insistendo sacrorum Canonum et Statutorum Provincialium praescripto, manutenuendoque consuetudinem a multo tempore observatam, intellecta S. R. Maiestatis uti omnium in Regno Cathedralium, ita vel maximo huius Primatialis Ecclesiae unici Patroni et Protectoris voluntate, maturis communicatis consiliis, matura intra se praehabita deliberatione, servatisque omnibus de iure servandis, concordibus votis, sententiis ac suffragiis eundem Illrnum Dnum D. Andream Olszowski, Episcopum Culmensem et Pomesaniae, Procancellarium Regni, virum pietate, zelo et prudentia clarissimum, Ecclesiae Dei et iurium eius Protectorem zelosissimum, de utraque Republica Polona meritissimum i Archiepiscopum Gnesnensem et huius Primatialis Ecclesiae Pastorem et Praesidem suam elegerunt, postulandumque duxerunt, atque praefato Illrmo Dno Electo postulationis literas ad Suum Dnum Nostrum Clementem Papam eius numinis Decimum feliciter modernum Sanctamque Sedem Apostolicam per instrumentum publicum conficiendas et extradendas decreverunt. Qua electione canonicè peracta praedictus Perillis et Rmus Dnus Constantinus in Lipie Lipski, Decanus et Administrator Gnesnensis sprascripti Illrmi et Rmi Dni Electi Archiepiscopi Plenipotens et Nuntius Regius solenni cappa et stola indutus ex loco capitulari ad maius altare honorifice deductus, ibidemque Perillustris et Adm. R. D. Nicolaus Sławieński Cancellarius Gnesnensis praemissam Electionem Illrmi et Rmi Dni Andrae Olszowski Episcopi Culmensis et Pomesaniae in Archiepiscopum Gnesnensem, stans ad maius altare coram Perillis Capitularibus, universo Clero ad stante spectanteque

riosi Corporis mysterium aż do końca, y śpiewający tak *participent ex censu* onych sześciu Tysięcy *cum cantantibus Bogarodzica y Sanctus*. *Venerabili Capitulo Gnesnensi Dnis Fratibus meis carrissimis* leguję trzydzieści Tysięcy złotych; dać to *in censum*, a dzielić na Kapitułę; *cedant haec quotidie interessentibus*. *Venerabili Capitulo Loviciensis, Fratibus carissimis* piętnaście tysięcy, aby się *septimanatim* dzielili, co w Łowiczu *ad Collegiatam resident ex censu, et absentes careant*, y na Kapitułę to nie pójdzie przyjeżdżającym. *Venerabili Capitulo Unieioviensi Dnis Fratibus* dwanaście Tysięcy także *in censum* na *residentes*. *Venerabili Capitulo Lanciciensis Dnis Fratibus carissimis* dwanaście Tysięcy *in censum* dzielić, co mieszkają. *Venerabili Capitulo Calissiensi* dwanaście Tysięcy na *distributiones quotidianas inter praesentes*. Oycóm Wikarym Gnieźnieńskim dzielić *inter praesentes censum* od sześciu Tysięcy złotych, Łowickim od pięciu Tysięcy złotych. Toż samo Łeczyckim, Unieiońskim, Kaliskim. *Seminario Gnesnensi* złotych trzy Tysiące. Oycóm Benedyktynom Sieciechowskim, gdzie byłem Opatem, złotych dwa Tysiące na wygody dla chorych, *non in alios usus*. Pannóm Drogićkim na Podlasia zakonu ś. Benedykta złt. sześćset na poprawę klasztoru y kościoła. Exekutorów nim wymienię, daię Ich Mościóm w moc, aby to, com legował Kapitułóm, Wikarym *et Seminario* zordinowali, co też oni za to *in subsidium animae meae praestare* mają, bo *datur beneficium propter officium*, w czym ufam, że *consulent aequitati, decentiae* y pamiętae moiey. Tych tedy Ich Mościów proszę na Exekutorów: Xiąże Imć Konstanty Wiśniowiecki, Woiewoda Bełzki, Imć Pan Chodorowski Krzysztof, Podkomorzy Lwowski, Imć Pan Alexander Chodorowski, Stołuik Lwowski, Imć Pan Tomasz Karczewski Podczaszy Sanićki, Oboźny Woyskowy, JM. X. Alexander Magnuski, Gnieźnieński Kanonik, Imć. X. Grabiński, Archidyakon Gnieźnieński, Imć. X. Stanowski, Suffragan Gnieźnieński, Imć. X. Krajewski, Reient Kancellaryi Koronney, Imć. X. Żórawski, Custos Gnieźnieński, Imć. X. Wojciech Szczawiński, Kanonik Łowicki, Imć. Pan Jan Chodorowski, Starosta Winnicki. Króla JMci Pana mego proszę, aby iako *supremus Tutor* nie dał uczynić bezprawia tey woli moiey, a Imci Panowie Exekutorowie *venerentur competenti honorario* J. Kr. Mość, *ut protegat*. Ichmościów *proximiores* podzielić zarównó, sługóm roczne *salaria* darować każdemu. Księżney Imci Pani z Chodorowa Wiśniowieckiey, Woiewodziny Bełzkiey daię obicie czerwone adamaszkowe, frendzla u niego karmazynowa ze złotem i pasamun takiż. Imć Panu Alexandrowi Chodorowskiemu, Stołuikowi Lwowskiemu, karetę y koni sześć, które sobie obierze. Klasztoróm Łowickim po sto złotych każdemu. Bydło, co nad inwentarz zostaje, tak ma iść: jedna część *PP. Scholarum Piarum Loviciens.*, druga OO. Bernardynom Łowickim, trzecia Pannóm Bernardynom Łowickim, czwarta Imci Panu Mikołajowi Szolcowi, Metrykantowi Koronnemu. Insze zaś wszystkie rzeczy, *quae supererunt*, niech idą równó *inter meos proximiores*, a więcey bym był Ichmościóm zostawił, ale mi pomięszaly rzeczy ascenzyi na pieczęć y na Arcybiskupstwo; niechże to teraz *grate* przyjma. Bibliotekę moją dzielić tak: jedną część OO. Jezuitóm Warszawskim, drugą Kamedulóm pod Warszawą, trzecią OO. Bernardynom Warszawskim. Ta iest moja *ultima voluntas, saluum mihi ius addendi, minuendi,*